



## Interview

Interview Iris Engelhard

# Veni, Vidi, Vici

Tekst: Bianca Muller Foto: Jason Tan

**Met een recente Vici-beurs op zak behoort prof. Iris Engelhard, hoogleraar Academisering van de GGZ bij Altrecht en de Universiteit van Utrecht, tot de toponderzoekers in Nederland. Tijdens het Europese EMDR Congres in Den Haag stond zij een groot internationaal publiek te woord. In EMDR Magazine vertelt ze over haar ambities en ideeën.**

Toen Engelhard in 2004 haar Veni-beurs verwierf, richtte zij haar onderzoek op de risico- en beschermende factoren voor het ontwikkelen van PTSS. De Vidi-beurs van 2008 gebruikte ze om onderzoek te doen naar de werking van oogbewegingen. En nu in 2016 is haar, als kers op de indrukwekkende onderzoekstaart, de Vici-beurs toegekend. Engelhard wil deze *grant* inzetten om de genoemde onderzoeklijnen met elkaar te verbinden en uit te breiden met onderzoek naar hoe terugval in angststoornissen kan worden voorkomen. De genoemde beurzen vallen onder de Vernieuwingsimpuls: een competitief programma van De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) dat talentvolle en creatieve onderzoekers een persoonsgebonden financiering biedt.

Dat PTSS en andere angstgerelateerde stoornissen een enorm probleem vormen voor zowel de persoon zelf, als de omgeving en de maatschappij is al-

gemeen bekend. Er bestaan bewezen effectieve behandelingen, zoals CGT en EMDR, maar ongeveer een derde van de patiënten heeft daar nog onvoldoende baat bij. Engelhard onderzoekt of een nieuwe psychologische behandeling voor angststoornissen, gericht op het verzwakken van angstherinneringen, tot betere resultaten leidt. "Wanneer een behandeling werkt, kun je niet zeggen: 'We weten genoeg' en het daarbij laten", vertelt zij. "Als we begrijpen hoe een behandeling werkt, kunnen we proberen om dat mechanisme verder te optimaliseren, waardoor we tot een veel effectievere behandeling komen en terugval kunnen voorkomen."

*"Je moet je ervan bewust zijn dat je iemand een effectievere behandeling kunt ontzeggen als je het mechanisme niet begrijpt."*

### Het Europese EMDR-congres

Op het Europese EMDR-congres verzorgde Engelhard een *keynote* met de titel: *Mechanisms of change in traumatic memories*. Het doel van deze *keynote* was om de belangrijke ontwikkelingen op het gebied van het begrip van de werking van EMDR te belichten. Daarnaast presenteerde zij recente inzichten van experimenteel onderzoek in het lab en in de klinische praktijk. De onderwerpen omvatten de werkgeheugentheorie, *memory-reconsolidation*, de effecten van oogbewegingen terwijl er gelijktijdig een aversieve herinnering wordt opgehaald (in vergelijking met een andere duale taak zoals het luisteren naar klikjes of het uitvoeren van rekensommen) en toekomstige beelden van rampscenario's (*flashforwards*). "Ik heb de inzichten van de afgelopen jaren uiteen gezet en laten zien hoe die kunnen worden toegepast in de klinische praktijk. Daarbij heb ik getracht duidelijk te maken dat de oogbewegingen-component van EMDR werkt, maar vooral ook wat het mechanisme is waardoor het werkt."

### Memory reconsolidation

Volgens Engelhard kennen veel mensen inmiddels de werkgeheugentheorie als mogelijke verklaring voor de werking van oogbewegingen in EMDR. Een mogelijke andere verklaring is echter het proces van *memory reconsolidation*. "Al meer dan een eeuw is bekend dat nieuwe herinneringen tijdelijk instabiel zijn, voordat ze worden weggeschreven naar het langetermijngeheugen (consolidatie). Tot voor kort werd gedacht dat als emotionele herinneringen zijn geconsolideerd, ze dan op een onveranderlijke manier in het geheugen zijn gegrift. Baanbrekend neurobiologisch onderzoek heeft echter aangetoond dat wanneer een opgeslagen emotionele herinnering wordt gereactiveerd, deze herinnering opnieuw in een tijdelijke staat komt en veranderd kan worden, voordat deze weer in het langetermijngeheugen wordt opgeslagen. Nu weten we niet of, wanneer de emotionele intensiteit van een herinnering afneemt door EMDR, de persoon een nieuwe herinnering heeft gecreëerd die concurreert met de oude herinnering zodat de oude herinnering wordt onderdrukt, of dat hij of zij de oude herinnering heeft veranderd (reconsolidatie). Hier zal meer onderzoek naar gedaan moeten worden."

### En hoe zit het met flashforwards?

Engelhard vertelt dat veel mentale beelden bij angststoornissen te maken hebben met mogelijk gevaar in de toekomst. Het leek haar in 2010 interessant om uit te zoeken of oogbewegingen ook effect zouden hebben op toekomstbeelden. Onderzoek naar *flashforwards* suggereert dat EMDR een breder toepassingsgebied heeft dan alleen verwerken van het verleden. "EMDR doet iets met mentale beelden. Of deze nu te maken hebben met de toekomst of het verleden, lijkt niet zo relevant." Het zou interessant zijn om te weten of daarmee terugval kan worden voorkomen. Er zijn veel hypothesen gesteld, maar daarvoor bestaat nog te weinig wetenschappelijke onderbouwing. "We weten dat er iets gebeurt, maar wat is dat dan precies? Je moet het mechanisme begrijpen om iets te kunnen veranderen. Je moet je ervan bewust zijn dat je iemand een effectievere behandeling kunt ontzeggen als je het mechanisme niet begrijpt."

Zal het onderzoek van Engelhard daadwerkelijk leiden tot 'Veni, vidi, vici' (Ik kwam, ik zag, ik overwon (mijn angst))? Als het aan haar ligt wel. In ieder geval zijn, met de gedrevenheid en doortastendheid van Engelhard en recent de persoonlijk toegekende VICI-beurs, alle middelen voorhanden om dit voor elkaar te krijgen. ■